Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancto Ludouico rege francorum clxxxi

urn:nbn:de:bsz:31-289352

Visual Library

tum q꞉ cuꝫ audit ꝯſecrationis verba ita eſt oīno ſi
cut audit. hoc eſt em̄ corꝑ ⁊c. qḋ ſignificatū eſt gen̄.
xvij. in yſaac quē cū bn̄dixiſſet iacob fuit decepꝰ
ciꝰ viſus q꞉ oculi ſui caligauerāt ⁊ ip̄m nō agno⸗
uit. fuit decepꝰ olfactus q꞉ credidit ſe ſentire odo
rem veſtimētoꝝ eſau. Fuit etiā decepꝰ guſtꝰ: q꞉
credidit ſe comedere de venatione eſau: ⁊ come⸗
dit de venatione iacob. Fuit ⁊ decepꝰ in tactu q꞉
putabat ſe tangere manꝰ eſau ⁊ tangebat manꝰ
iacob. Sed auditꝰ qui vocē iacob audiuit nō fuit
decepꝰ imo dixit. Uox quidē iacob eſt. Sic etiam
in iſto ſacramēto oēs alij ſenſus decipiūtur p̄ter
auditū. ⁊ ideo oēs fideles qui audiūt verba ꝯſe⸗
crationis firmiter ⁊ veraciter credere debēt ꝙ cor
pus xp̄i eſt ⁊ ſanguis eius.

De interpretatione nominis.

Ludouicus dicitur quaſi lucem donans ſeu
lucis dator. Interp̄tatur etiā quantū ad
vltimā noīs partē cuſtos. Icos etiā grece
dicitur cuſtos latine. Fuit em̄ ſeuerus cuſtos ver
bi dei vt ex eius geſtis demonſtraꝶ. Fuit etiā per⸗
uigil cuſtos exercitꝰ ſui in terra ⁊ mari ac etiā in
ipſo ꝯflictu certaminis. Unde de eo in eccl'ia can
tatur Ludouicus ex nomine lucis dator exprimiꝶ
⁊ cuſtos in certamine preſentis vite ponitur.

De ſancto ludouico rege francorum. clxxxi. A

Beatus ludouicus quondā rex francoꝝ il⸗
luſtris patrē habuit xp̄ianiſſimū regē no
mine ludouicū. hic de albigeſio ⁊ comita⸗
tu tholoſano hereticos debellauit ⁊ hereſes extir
pauit. Et dū reuerteretꝶ in frācia migrauit ad xp̄z.
Puer igiꝶ ſcē indolis p̄re ſtrennuiſſimo ſic orba⸗
tus ſub tutela matris vicꝫ blanche regine ꝗdā
regis caſtelle filie remanſit. Quē ipſa tenerrime
diligēs ſub cuſtodia ſpālis mgr̄i ⁊ ꝯſilio religio⸗
ſoꝝ maxīe ordinis fratruꝫ p̄dicatoꝝ ⁊ minoꝝ in
moribꝰ ⁊ ſciētia lr̄aꝝ tradidit imbuendū. At ipſe
velut alter ſalomō puer īgenioſus ⁊ bonā ſortitꝰ
aīaꝫ ſup coetaneos ſuos ꝓfecit valde laudabiliꝶ
in vtriſqꝫ. Cuiꝰ ſanctitati ꝯgaudēs pia mater plu
ries dicebat eidē. Plus vellē fili chariſſime te mor
tem incurrere tꝑalem ꝙ ꝑ aliqḋ pctm̄ mortale te
tuū offendere creatorē. Qḋ verbū deuotꝰ filius in
aīo ſic firmauit ꝙ diuina comitante grā a vicijs
abſtinēs ad culmē virtutū ꝑueniſſe ab oībus ſen⸗
tireꝶ. De hinc diuina ꝓuidētia ne tam nobile re⸗
gnū regali ſucceſſione careret vxorē duxit de qua
ſuſceptā ſobolē generoſaꝫ vir ſanctꝰ ſummopere ſtu
duit educare docens eos ſup oīa timere deū ⁊ ab
omi pctō iugiter abſtinere. Serta quoqꝫ de roſis
ſeu alios capellos eos portare ſextis ferijs ꝓhi⸗
bebat ꝓpter coronā ſpineā tali die impoſitā capi
ti ſaluatoris. Ipſe vero exēplo ap̄li corpus ſuū ca
ſtigās ⁊ in ſeruitutē redigēs caſtigatione multi⸗
plici ſuo ſpiritui ſeruiture cogebat multo tp̄e cili⸗
ciū ad carnē applicās. Ieiunabat quoqꝫ oī tp̄e ſe⸗
xtis ferijs ⁊ maxime in aduētu ⁊ quadrageſima.
in quibꝰ a piſcibus ⁊ fructibꝰ abſtinebat. labori⸗
bus. vigilijs. orōnibus. ⁊ alijs ſecretis abſtinētijs
⁊ diſciplinis iugiter ſe affligēs. Quolibet etiā ſab
bato ꝯſueuerat in loco ſecretiſſimo quorūdā pau⸗
perū ꝓprijs manibꝰ abluere pedes. ⁊ deinde ter
gere ac humiliꝶ oſculari ſiliꝶ ⁊ manꝰ cuilibet certā
ſummā pecunie tribuēdo. Pluries etiā. cxx. pau⸗
peribꝰ qui in curia ſua oī die reficiebātur abūde
⁊ in vigilijs ſolennibꝰ ac ꝗbuſdā certis diebꝰ ꝑ an
num. cc. paupibꝰ anteꝙ ipſe comederet manu ꝓ⸗
pria fercula miniſtrauit. Sempꝫ em̄ in prādio ⁊ ce
na ꝓpe ſe tres ſenes paupes recūbentes hēbat:
qbꝰ de cibis ſibi appoſitis charitatiue ꝯmiſtrabat
xp̄m pauperē in ſuis pauperibꝰ venerādo de quo
rum reliquijs comedere non horrebat. Scarleto
etiā ſeu bruneto aut viridi vel alia veſte pōpoſa
vti nolebat. nec pellibꝰ varijs aut nimiū ſumptu⸗
oſis maxime poſtꝙ de partibꝰ trāſmarinis redijt
prima vice. Dilationem vero fidei ardēti deſide⸗

rio cupiebat. Unde tanq̄ verus amator fidei ⁊ ze-
lator tres frēs ſuos cōmilitones ac maiores regni
barones ⁊ milites ſecū ducēs cū exercitu maxio
applicuit in egiptū vbi multa in ſe ⁊ ſuis mala ꝑ-
peſſus. De hinc ab hoſtibꝰ captus ac carceri mācipatus modico tandē precio qd̄ mirabile eſt redē-
ptus fuit ⁊ liberatus. Eductus itaq̄ de carcere ꝑ
qnq̄ ānos in ſicilia remanſit. multos ſarracenos
ad fidē ↄuertēs ac captiuos xp̄ianos redimēs quo-
rū corpa plerūq̄ ꝓprijs manibꝰ ſepeliebat. Ubi
quāta ꝑ fide xp̄i in hac ꝑegrinatiōe ac etiā in alia
qua ſcd̄o tranſfretauit ſuſtinuit niſi que affuit aut
maiora volumina inſpexit nemo ſufficienter men-
te perpendit. Que qꝛ in hiſtoriali circa finem fa-
tis diffuſe narrat vincencius vbi non de auditis
relatu ſed ſuo tēpe geſtis fmē facit breuitatis grā
dimittūtur. Poſtmodū vero audita morte regine
mr̄is ſue baronū ſuoꝝ ↄſilio redire in franciā acq̄-
euit. Et dū eſſet in mari nauis ipm̄ deferēs. bina
impulſione ad rupē tā fortiter eſt colliſa ꝙ a nau-
tis ⁊ alijs ꝑitura crederet̄. Tāta igit̄ ꝑcuſſione ꝑ-
territi ſacerdotes clerici ⁊ alij ſanctū regē inuene-
rūt orantē corā ſacro corꝑe ihesu xp̄i. Et fuit eoꝝ
omniū firma fides ꝙ eiꝰ meritis ⁊ ꝑcibus eos oī-
potēs deus a mortis ꝑiculo liberaſſet. Reuerſus
itaq̄ in franciā cum ineffabili gaudio ab oībꝰ eſt
receptus. Ac extūc de virtute in virtutē ꝓficiſcēs
ad oīmodā vite ꝑfectionē ꝑuenit. Tūc eñ cepit
fundere hoſpitales. domos pauperū. religioſoꝝ
edificare monaſteria. clauſtra. dormitoria. eccle-
ſias. loca ⁊ alia edificia oportuna. Cecis ⁊ beni-
gnis filiabꝰ dei fere in oī ciuitate regni cū certis
elemoſinis de locis ⁊ domibꝰ ſibi ↄpetētibꝰ ꝓui-
dit. Plura etiam monaſteria diuerſoꝝ ordinū ab
ipſo fundata ex toto magnis dotauit redditibus.
Jnter que abbatiā regalis mōtis: ciſtercienſis or-
dinis magnifice fūdauit ⁊ dotauit. Jn qua ſemel
qd̄ mirabile eſt dictu cuidam monacho leproſo in
quodā prādio flexis genibꝰ cibū ⁊ potū in os eiꝰ
immittēdo hūilr̄ miniſtrauit: abbate ⁊ q̄ aderant
in lachrimis ꝓrumpētibꝰ ac pre horrore vix vide-
re valentibꝰ. Precipua etiā deuotōe ſanctas ve-
nerabat̄ reliquias ⁊ dei cultū ⁊ honorē ſancto eū
iugiter augmētabat. Pariſiꝰ ſiquidē in regali pa-
lacio capellā ſpecioſiſſimā ↄſtruxit in qua ſacroſā-
ctam coronā dn̄i ſpineā: ⁊ maximā partē ſcē cru-
cis. ferrūq̄ lancee qd̄ latus aperuit ſaluatoris cū
pluribꝰ alijs reliquijs digniſſime collocauit quas
a ↄſtantinopolitano impatore receꝑat cū immen-
ſis laboribus. ⁊ expenſis. Obprobria vero fidei
xp̄iane audire nō poterat: ſed celādo zelū dei gra-
uiter puniebat. Unde quendā ciuem pariſienſem
qui turpiter iurādo xp̄m blaſphemauerat in pec-
cati penā ⁊ alioꝝ terrorē ferro candenti in labijs
ſuis cauteriſari ꝑcepit dicēs. Uellem quo aduire-
ro in labijs meis talem indecentiā ſuſtinere dum-
modo hoc peſſimū iuratiōis viciū d̄ regno nr̄o pe-
nitꝰ tolleret̄. Silr̄ ſarracenis petētibꝰ in pactiōe
de ſoluēda pecunia ꝓ ſe ⁊ ſuis addere ꝙ fidē xp̄i
negaret ſi pactū nō teneret facere ↄſtāter denega-
uit. Et ꝑſuadētibꝰ q̄ aderāt ꝙ hoc ſine petō̄ facere
nō pōt. rn̄dit. Tm̄ horreo verbū de neganda fide
etiā ſub ↄditione audire ꝙ nō poſſem illud expri-
mere ſono vocis. Jbidē etiā quēdā nobilē ſarra-
cenū qui recēter ſoldanū occiderat facere militē
recuſauit dicēs: ꝙ nec ꝓ morte nec ꝓ vita infide-
lem quenq̄ inſigniret baltheo militari. Jn tanta
etiā veneratiōe hēbat ſignaculū ſancte crucis ꝙ
deſuꝑ calcare nolebat ⁊ a pluribus religioſis exe-
git vt in clauſtris eoꝝ in tumbis cruces nō inſcul-
parētur. ⁊ inſculpte penitꝰ raderētur. Jn regimi-
ne vero ita prudenter ſe gerebat ꝙ abſq̄ ꝑſonaꝝ
acceptione iuſticiā reddebat vnicuiq̄. Timēs ve-
ro ne cauſe pauperū vix ingrederētur ad iudices
bis in hebdomoda audiēdū ↄq̄rentes in loco pa-
tenti ſe ponebat ⁊ eos celeriter quantū poterat
expediri faciebat. Et qn̄ negociū fidei p̄latos ſeu
inquiſitores deferebat̄ ad eū oībus alijs poſtpo-
ſitis faciebat ꝗ̄citiꝰ expediri. Duella vero tanq̄ a
iure ꝓhibita cuiuſq̄ inſtātie nō admittebat: ſed ꝑ
aliā viā iuri ↄſonā etiā magnatū maleficia punie-
bat. Statuit inſuꝑ ad abolendū vſuras vt obliga-
tos iudeis aut alijs publicis vſurarijs nullꝰ iudex
ↄpelleret ad ſoluēdū. Et qꝛ pacē opat̄ iuſticia de-
dit ſibi deus pacē ⁊ regno trāquillitatē. Tandem
poſt multoꝝ ānoꝝ ſpacia audiēs deſolationē ter-
re ſancte. ⁊ mala xp̄iane gentis ferre non valens
cū filijs ſuis ac regni comitibꝰ ⁊ magnatibus ſcd̄o
trāſfretare diſpoſuit: in qua trāſfretatiōe diē ſuū
vltimū appropinquare vidēs filios ſuos admone-
bat vt pro ecc̄lia dei ⁊ defenſione terre ſcē vt ipe
faciebat oī v̄tute inſiſterēt. Currēte igit̄ nauigeo
verſus tuniciū ⁊ exercitu ſuo libere capiēte portū
in affrica carthaginis caſtrū ⁊ adiacentē regionē
vi armoꝝ ceperūt. Deinde carthaginē ⁊ tunicium
fixerant tentoria ibi aliq̄ diu moraturi. Jllic ergo
beatus ludouicus poſt hoc laudabilia virtutum
opera poſt tot laborioſos agones quos pro fi-
de chriſti indefeſſo animo tollerauerat diſpo-
nente deo qui labores ſuos voluit feliciter con-

ſummare ⁊ laboꝝ ſuoꝝ fructum retribuere lecto decubuit febre ꝯtinua fatigat᷒. Inualeſcēte igit̃ morbo ſaniēte integro aſpectu atq̃ auditu orās ac ſanctos inuocās deuote ſuſcepit oīa eccl'iaſtica ſacra. Demū ad extremā horam veniēs ⁊ ſup ſtratum cinerē recumbēs verba ꝓferēs vltima parte In man᷒ tuas dn̄e cōmendo ſpm̄ meū. Anno dn̄i M.cclxx. hora .ix. feliciter migrauit ad xp̄m. Corpus vero illi᷒ delatū fuit ad ſepulcrū patrū ſuoꝝ apud ſanctū dionīſiū in francia vbi ⁊ etiā alibi in diuerſis mūdi partib᷒ crebris coruſcat miraculis. ¶ In die ſepulture ei᷒ quedā mlier ſagienſis dioceſis viſum quē pri᷒ ꝑdiderat recupauit oīno meritis ⁊ precib᷒ pij regis. ¶ Quidā iuuenis de burgundia ſurdus ⁊ mut᷒ a natiuitate cū alijs veniens ad ſepulcrū ei᷒ ꝑut videbat alios facere nutibus exteriorib᷒ ſancti ſuffragiū implorabat. Et cum ibi aliq̈diu ꝑmanſiſſet apte ſunt aures eius. ⁊ ſolutū vinculū lingue ei᷒. Et q̄ nunq̄ gallicū audierat pure gallicū loquebat̃. Et cum audiuit primo cāpanas pulſari maxīo terrore ꝑterrit᷒ putabat totā eccleſiā ſup ſe ruiturā. ¶ Anno quo beat᷒ ludouic᷒ fuit aſcriptus ſctōꝝ cathalogo in diuerſis ꝑtibus ad inuocationē ipſi᷒ mīra ꝯtigerūt miracula. Ebroycis nanq̃ puerū quendā ꝓpe quoddam molendinū ſubmerſus parētes multis ſctōꝝ ſuffragijs cōmendauerūt. Uerū oīpotēti deo miſericorditer diſponēte mirificare ſctm̄ ſuū vox intonuit vt puer ꝓdict᷒ beato ludouico deuoueretur. quo ſtatim ad eccleſiā fratrū ꝓdicatoꝝ nup in honorem beati ludouici fundatā cum ſolitis oblationibus delato ꝯfeſtim viuus apparuit.

De interpretatione nominis.

Thomas interꝑtatur abiſſus vel geminus vel diuiſus. vel ſignatus ſiue ꝯſummat᷒. Fuit ſiquidē hic ſanct᷒ doctor thomas velut abiſſus ꝓfundiſſima. Sciētia em̄ ⁊ ſapiētia ꝓfundiſſim᷒ extitit. Ideoq̃ nō immerito aquin᷒ ex noīe patrio dictus eſt: qm̄ doctrine celeſtis aquas nactus eſt abundātiſſimas. ꝓpter qd̓ illud Eccle. xv. ſcriptū de eo dici pōt. Aqua ſapiētie ſalutaris potauit illū de᷒. Et apocal'. xxij. Oſtendit angel᷒ fluuiū aque viue ſplendidū tanq̄ criſtallum ꝓcedens de ſede dei ⁊ agni. Et prouerb .xx. Aqua ꝓfunda ꝯſiliū in corde viri. Aut certe aquin᷒ ex eo dici pōt q̄ ex aquis mundane vanitatis ⁊ ꝓprie natiuitatis eductus per religioſam vitam reſtitutus eſt matri eccleſie moyſi figura. Fuit etiā geminus deuotionis decore ⁊ intelligentie claritate. Inſuper diuiſus fuit a mundanis cupiditatibus et pompis religionis vitam ſacerrimā ducens. denique fuit ſignat᷒ aut ꝯſummatus omniū virtutum ſplēdore quapropter bene eſt nūcupat᷒ thomas qd̓ pōt interꝑtari quaſi thau meū. i. ſignū meū. vl' ꝯſummatio mea. Deus em̄ tantis eum illuſtrauit atq̃ ꝑfudit gratie donis vt verū dei ſignū atq̃ cōſummatio. i. ꝑfecta dei opatio eēt. Cui᷒ hiſtoriam ⁊ vitam quidā ep̄s lodonenſis ꝯſcripſit. Feſtiuitas aūt eius celebratur nonis marcij: qua die migrauit ex hoc mundo ad perpetuā gloriam.

De ſancto Thoma de aquino.

clxxxii. A

Sanctus Thomas de aquino ordinis ꝓdicatoꝝ doctor egregius nobilibus ort᷒ ꝓgenitoribus. landolpho patre de domo ac illuſtri proſapia comitū aquinoꝝ confinibus campanie ⁊ regni cecilie. matre theodora de neapolitana ſtirpe exiſtente dux.t originem. Qui per ſanctum heremitam bonū nomine matri ſue fuit prenunciat᷒ ex nomine naſciturus magnus in orbe. Natuſq̃ fuit anno dn̄i. M. ccxxv. Hic exiſtens infantulus cū a cunis pro balneo ſolueret̃. nutu diuino cartulā quandā humi iacentē in qua ſalutatio angelica ꝯtinebat̃: brachiū nemine iuuāte extendēs accepit cui vix mr̄ eripere potuit. Hic puer quinq̃ annoꝝ exiſtēs miſſus fuit a parētib᷒ ad monaſteriū montis caſſini erudiēdus in primis lraꝝ elemētis ⁊ morib᷒ imbuēdus. Cuz aūt. vij. ānoꝝ eēt miſſus eſt ad neapolim ad ſtudiū artiū liberaliū. Qui tāta celeritate natural' ingenij oēs artes